

Uppskattad kurs i ekonomi för chefer inom vård och omsorg

Gert Paulsson, Jon Bertilsson och Robert Wenglén har skraddarsytt kursen i ekonomi både för chefer inom primärvården i Region Skåne och för chefer inom omsorgsförvaltningen i Landskrona

KEFU har utvecklat kursen "Ekonomi för icke-ekonomer" och anpassat den speciellt för chefer inom offentlig vård och omsorg. Detta bland annat för att motsvara de nya krav som ställs efter de senaste årens reformer som lett till ökad konkurrensutsättning. Kursen har nu getts i ett par olika utgåvor och blivit mycket uppskattad av deltagarna.

– Stort sett alla mina verksamhetschefer har gått kursen och alla har varit väldigt nöjda både med innehållet och upplägget, säger Louise Natt Och Dag, närsjukvårdschef i Helsingborg. Det finns helt uppenbart ett stort intresse av att förbättra sina kunskaper

Uppskattad kurs	1
Kommunal tillväxt	1
Högst personligt	2
KEFU-dagen	4
Kurser och seminarier	4

inom sådant som ekonomistyrning, redovisning och regelverk. Inte minst regelverket är värdefullt att känna till för att förstå varför man måste hantera tilldelade pengar på ett visst sätt i en organisation som vår. Själv är jag också jättenöjd med kursen och tycker att jag fick med mig en massa värdefull kunskap.

Kursen ges under sammanlagt tre dagar med tre lärare från företagsekonomiska institutionen i Lund – Robert Wenglén, Jon Bertilsson och Gert Paulsson. Robert Wenglén inleder med en allmän introduktion till management och chefskap. Jon Bertilsson tar upp sådant som marknadsföring, positionering och varumärkesfrågor. Gert Paulsson har hand om ekonomiavsnitten, som bland annat tar upp sådant som hur man tar fram relevant information för beslutsfattande, ekonomistyrning och bud-

(forts sida 3)

Varje kommun har ett unikt DNA för tillväxt

Tillväxt är något de flesta kommuner eftersträvar. Men kommunal tillväxt är ett komplext begrepp som kan betyda olika saker beroende på historisk utveckling och lokala förutsättningar. Det gäller för kommunerna att hitta sitt unika DNA för tillväxt, menar Jonas Fjertorp, Rolf G Larsson och Ola Mattisson, som kartlagt vad kommunal tillväxt är i en ny rapport för det nationella kommunforskningsprogrammet.

De traditionellt mest använda måtten på tillväxt inom kommuner tycks vara ökade inkomster för invånare och företag, ökad sysselsättning och befolkningstillväxt.

– Men det finns också andra mått och tillväxtbegreppet har kommit att omfatta andra dimensioner på senare år, säger Jonas Fjertorp.

Några kommuner lyfter till exempel fram invånarnas hälsotillstånd. Andra ser utvecklingen av offentlig infrastruktur som ett mått på offentlig tillväxt. Ekologiska och sociala dimensioner har också fått större utrymme när det talas om kommunal tillväxt. Olika kommuner väljer att fokusera olika saker när de talar om tillväxt utifrån sina speciella förutsättningar, men en gemensam nämnare är att kommunerna använder sina tillväxtvisioner för att göra sina kommuner mer attraktiva.

Rapporten bygger både på en omfattande litteraturstudie och en fallstudie av tre kommuner som valts ut för att fånga många perspektiv. Av de tre kommunerna som valdes har den ena en betydligt mindre utveckling

(forts sida 3)

Högst personligt:

Fånge i rankingen?

Göran Persson

Förbundsdirektör

Kommunförbundet Skåne

Kommunalrådet får ett samtal från lokaltidningen: "Vi ser här att ni har tappat sju placeringar i Svenskt Näringslivs ranking av företagsklimatet i din kommun. Hur förklarar du kommunens misslyckande?" Oppositionen är inte sen att hänga på och plötsligt är kommunen ansvarig för allt från medias inställning till näringslivet till marknadsförsörjning i kommunen. Försök till förklaring blir bortförklaring.

Sveriges kommuner översvämmas av mätningar och rankingar. Vi mäter själva, vi deltar i ett otal externa mätningar, vi blir mätta och rankade av intresseorganisationer av de mest skilda slag. Medialt springer vi gärna på alla bollar och våra organisationer får förklara och försvara. Vi kanske måste börja hitta ett mer proaktivt förhållningssätt, vi kanske måste fråga oss hur alla dessa mätningar och rankingar förhåller sig till vårt eget utvecklingsarbete. Vi kanske måste sluta springa på alla bollar.

En snabb skanning av mätningar och rankingar visar en imponerande bredd. Kommuner kan ståta med utmärkelser som årets idrottskommun, årets klimatkommun, årets rättvisekommun, årets friluftskommun. Listan kan göras mycket lång.

För någon tid sedan publicerades en undersökning av "logistikcentralitet" som gav några kommuner anledning att jubla i media. Vår landsbygdsminister har prisat "årets matkommun" efter att kommuner beskrivit sin förträfflighet i utförliga skrivelser till departementet. Gröna bilister mäter och rankar kommunernas insatser för miljövänliga personbilstransporter. Organisationen mäter

både faktiska andelar miljöfordon och "förbättring". För ett par år sedan resulterade rankingen i att kommuner med stor andel biogasbilar passerades av kommuner som bytt från miljö-dåliga fordon till snåla dieslbilar, i och för sig positivt, men biogas är väl ändå bättre?

Den ranking som kanske har allra störst medialt genomslag är Svenskt Näringslivs mätning och ranking av företagsklimat i Sveriges kommuner. Varje års publicering av rankingen förbereds noga och på hemsidan finns rubriker som "Så vässar du din kommun", årets klättrare utses och stolta kommunalråd intervjuas. Vinnarkommuner använder flitigt rankingen i sin marknadsföring.

En liten studie av vad Svenskt näringslivs ranking bygger på kan vara intressant. Det viktigaste underlaget för rankingen är enkäter till företag. I kommuner med upp till 50 000 invånare tillfrågas 200 företag, i större kommuner 400 företag, i Malmö och Göteborg 600 och i Stockholm 1200. Svarefrekvensen vid senaste undersökning var 53 procent.

En tredjedel av hela rankingen avgörs av de svarande företagen svar på frågan om "Det sammanfattande omdömet om företagsklimatet i kommunen". En tredjedel av rankingen avgörs av företagarnas uppfattning om service till företagen, tillämpning av lagar och regler, konkurrens från kommunens verksamheter, tillgång på medarbetare med relevant kompetens samt ett antal frågor om attityder och infrastruktur.

Den sista tredjedelen av rankingunderlaget utgörs av statistiska parametrar från SCB *Marknadsför-*

sörjning, hur stor andel av hushållens inkomster som kommer från "frivilliga marknadsaktiviteter" i huvudsak löneinkomster från privata företag, *kommunalskatt, entreprenader*, hur stor del av kommunens totala verksamhet som är utlagd på entreprenad i privat drift, *andel i invånare arbete, andelen privata arbetsgivare per 1000 invånare och andelen nyföretagsamma per 1000 invånare*.

Den fråga som kan ställas är naturligtvis vilka parametrar kommunen alls kan påverka i denna ranking som kommunen åtminstone medialt hålls ansvarig för och dessutom använder i sin marknadsföring.

Som något slags annan berättelse har Sveriges kommuner och landsting, SKL, genomfört en egen mätning av företagsklimatet i ett antal kommuner i Sverige med helt annat resultat än i Svenskt Näringslivs ranking. SKL:s undersökning mäter i huvudsak de frågor kommunerna förfogar över, dvs kvaliteten i myndighetsutövningen gentemot företag. Hur är miljöförvaltningens bemötande? Hur snabbt kan man få bygglov? Snabbt efter publiceringen av SKL:s mätning uppstod en debatt om mätningarna där Svenskt Näringsliv kritiserade SKL:s mätning.

Vi är också själva inom kommunsektorn duktiga på att mäta och ranka oss. Sedan ett antal år bedriver SKL ett omfattande arbete med öppna jämförelser inom framför allt kommunernas välfärdsproduktion. I en gemensam databas redovisas över 2000 nyckeltal för kommunernas och landstingens verksamhet. Här redovisas data om befolkning, ekonomi, personal, hälso- och sjukvård, individ- och familjeomsorg, infrastruktur, kultur och fritid, omsorg om äldre- och funktionshindrade, regional utveckling samt barn och utbildning.

Med nästan samma mediala dramatik som Svenskt näringsliv publicerar SKL rankingar om kommunernas resultat för gymnasieskolan, äldreomsorgen och mycket annat. Kommunernas företrädare kommenterar och förklarar resultaten för intresserade media.

Alla är säkert överens om att vi måste mäta resultat och utvärdera det

(forts från sida 2)

vi gör i våra kommuner, att mätningarna bidrar till utvecklingen av våra verksamheter, att vi får många nyttiga utifrånsperspektiv och nya tankar om vad som är viktigt.

Frågan är hur långt vi kommit i att ha ett medvetet förhållningssätt eller en kunskapsbaserad kritisk hållning till alla mätningar och rankingar som sköljer över oss.

Mitt svar är nog tyvärr att vi inte kommit särskilt långt. Jag tror att väldigt få kommuner och landsting har formulerat en medveten strategi för hur man skall förhålla sig till frågan. Bristen på sådan strategi är problematisk ur flera synvinklar. Vi riskerar att bli allt mer reaktiva genom att oreflekterat springa på för många bollar. Vi riskerar att missa väsentlig omvärldsinformation om vi inte på ett kvalificerat sätt kan ta vara på den information som mätningar och rankingar innehåller och omsätta informationen i verksamhetsutveckling.

Jag tror att kommuner och landsting i Sverige behöver kunskapsutveckling inom flera områden som berör mätning och ranking av våra verksamheter. Hur kan vi dra nytta av allt arbete som görs inom och utanför våra organisationer? Hur kan vi integrera mätresultat och rankingar på ett relevant och genomtänkt sätt i vår egen kvalitetsutveckling? Hur kan vi framgångsrikt kommunicera vår egen hållbara uppfattning om en extern ranking: "Ja, bra mätning av a, b och c, det tar vi till oss men d och e bedömer vi inte alls är relevant".

Vi måste alltså sluta vara rankingarnas fånge och istället skaffa oss verktyg och förhållningssätt för att agera proaktivt, att ta debatten om vad som är relevant och inte minst att klokt försöka integrera omvärldens mätningar och uppfattningar om oss i vårt eget kvalitetsarbete.

Det vore också mycket välkommet med forskning på området!

Göran Persson

(forts från sida 1, "Uppskatta...")

getprocesser. Robert Wenglén knyter till sist ihop säcken och lägger på ett övergripande managementperspektiv.

– Väldigt bra att få en bredare grund att stå på, säger Cecilia Persson, verksamhetschef på vårdcentralen Törnrosen i Malmö. Även bra att få lite inblick i marknadsföring. Jag tycker att det var en lagom nivå på kursen och att innehållet kändes relevant för mitt jobb som verksamhetschef. Med hälsovalet måste vi nu tänka i andra banor och ta reda på vad våra kunder, patienterna, vill ha. Det har varit jätteintressant att vara med och få ta till sig nya tankar. Det har också varit bra diskussioner vid kurs-tillfällena.

Kursen har getts flera gånger för chefer inom primärvården i Region Skåne. På initiativ av Ulrika Stjärnquist, controller på omsorgsförvaltningen i Landskrona har den nu också anpassats för omsorgens behov i Landskrona och chefer inom områdena *Hemvård, Boende och hälsa* samt *Funktionshinder*.

– Jag arbetade tidigare inom primärvården i Helsingborg där man var väldigt positiva till kursen. Nu har vi fått en utbildning som är skraddarsydd efter våra behov och även här är deltagarna mycket positiva. Upplägget har varit bra vid de olika tillfällena och innehållet har varit väl anpassat till våra behov. För många är ekonomi något nytt, men det är nödvändigt att känna till som chef idag.

– Idag måste även vi leverera och prestera som andra bolag, och då måste man också tänka lite annorlunda som chef, säger Ulrika Stjärnquist.

(forts från sida 1, "Kommunal tillväxt...")

enligt de tre traditionella tillväxtmåten, den andra har en utveckling som ligger nära genomsnittet och den tredje har en utveckling som ligger betydligt över genomsnittet.

I Ljusnarsberg, med en ständigt minskande befolkning, är begrepp som inflytande, delaktighet och livskvalitet viktiga när det tals om tillväxt. Här satsar man också på att ligga steget före och anpassa verksamheten till de minskande ramar som gäller och göra nödvändiga avvecklingar i ordnad takt. Något som de tycks ha lyckats ganska med väl.

I den andra kommunen, Ulricehamn, satte man däremot upp ett mål att inom några år uppnå en viss befolkningensmängd 2020. Tillväxt och utveckling samt att värna kvalitet och kapacitet i kärnverksamheterna var de prioriterade huvudmålen.

– Här medförde tillväxtmålen också att den lokala handelsföreningen drog igång en rad initiativ för att få igång utvecklingen, säger Ola Mattisson. Och rent allmänt ser vi att det är andra aktörers engagemang som är en viktig drivkraft för tillväxt. Det kan till exempel röra sig om byggföretag och andra företag som vill investera, men också statliga institutioner eller kommunens invånare. När andra aktörer är involverade blir kommunens uppgift till stor del att mobilisera, leda och delta i nätverk.

Ett exempel på detta ses tydligt i den tredje av kommunerna, Lund, som har en stark befolkningstillväxt och till och med växer fortare än många egentligen önskar. Att till exempel ESS MAX IV byggs i denna kommun ligger också väl i linje med att kommunen länge har arbetat med att utveckla kontakter med universitet och lokala företag.

Rapporten, den sjunde i det nationella kommunforskningsprogrammets rapportserie, kan laddas ned från www.natkom.se.

V.g. meddela ev. adressändring till
KEFU-Skånes sekretariat
E-post: kefu@kefu.se

Miss inte årets KEFU-dag

**Mega-hightech som realitet eller hägring
– om effekter i samhället och
samhällets ansvar**

Årets KEFU-dag tar avstamp i den pågående realiseringen av ESS MAX IV. Vilka förhoppningar är egentligen rimliga att knyta till denna och liknande stora högteknologiska investeringar? Hur långt bär dagens visioner om framtida samhällseffekter? Kommer dessa visioner också vara giltiga för framtida beslutsfattare?

Vilka krav ställs på lokal och regional samhällsplanering och är det möjligt att planera överhuvudtaget? Finns det effekter som är tänkbara men inte önskade? Är det andra aktörer än de idag påtänka som kommer att skapa störst samhällseffekter?

Dessa och andra frågor kommer att belysas på årets KEFU-dag.

Till vår hjälp har vi såväl forskare som praktiskt verksamma. Vi börjar dagen med några relevanta forskningsperspektiv och ägnar eftermiddagen åt att belysa olika praktiska initiativ och tankar som är under framväxt.

Torsdagen den 14 juni
Klockan 09.00 - 16.00.

Palaestra, Universitetsplatsen, Lund

Seminarier våren 2012

**Nätverk och ungdomsarbetslöshet
– finns det något samband?**

Medverkande:

Peter Håkansson, ek dr, Ekonomihögskolan, Lunds universitet.

Tid: Tisdagen den 17 april 2012
13.00 - 16.00.

Plats: Holger Crafoords Ekonomacentrum
3:210, Tycho Brahes väg 1, Lund.

Tema budget olika sjukvårdsaktörers syn på stram budgetstyrning

Medverkande:

Pia Nylinder, Ekonomihögskolan, Lunds universitet.

Tid: Fredagen den 27 april
14.00 - 16.00.

Plats: Holger Crafoords Ekonomacentrum
3:210, Tycho Brahes väg 1, Lund.

**Processorientering i världen -
exemplet Regionalt CancerCentrum**

Medverkande:

Anders Anell, professor, Tony Huzzard, docent, Gert Paulsson, ek dr, Ekonomihögskolan, Lunds universitet samt Stefan Rydén, biträdande projektledare RCC Syd, region Skåne och Nils Conradi, Chef RCC Väst

Tid: Måndagen den 11 juni
14.00 - 17.00.

Plats: Holger Crafoords Ekonomacentrum
3:210, Tycho Brahes väg 1, Lund.

Kurser våren 2012

Ekonomi för icke-ekonomer

Medverkande:

Ulf Ramberg ek dr, *Mikael Hellström* och *Caroline Hellström*, Företagsekonomiska institutionen, Lunds universitet.

Tid: Torsdagen den 10 maj 2012 och tisdagen den 29 maj 2012.

Plats: Dag 1, Helmut Hertz rum, Betahuset, Ideon, Scheelevägen 17, Lund.
Dag 2, Ragnar Josephson rum Ideon, Scheelevägen 17 Lund

Inköp och upphandling i offentlig sektor

Medverkande:

Hans Knutsson och *Anna Thomasson*, företagsekonomiska institutionen, Lunds universitet och *Lars G Wilander*, Koncerninköp, Region Skåne

Tid: Tisdagen den 8 maj 2012

Plats: Ideon, Lund.

**Beställ en egen kurs!
-en möjlighet att skraddarsy
utbildningen efter eget behov.**

Det utbud av kurser som presenteras på denna sida representerar endast en liten del av den totala kompetens som KEFU har tillgång till. Om Ni är intresserade av något annat går det fint att kontakta oss.

För mer information om kurser och seminarier
kontakta Mikael Hellström. Telefon 046-222 78 20

E-post: mikael.hellstrom@kefu.se

Eller besök www.kefu.se